

Wyższa Szkoła Bankowa w Opolu

**Kurs uzupełniający na studiach II stopnia
dla studentów będących absolwentami
kierunków niepokrewnych dla kierunku
Administracja i Bezpieczeństwo
Wewnętrzne**

Moduł: Bezpieczeństwo – Temat 1

dr hab. Andrzej Gałeczki, prof. WSB

Rozdział 1

IDENTYFIKACJA BEZPIECZEŃSTWA

W celu dokonania określenia pojęcia *bezpieczeństwo*, w niniejszym opracowaniu przedstawiono kilka definicji, ilustrujących niektóre poglądy oraz interpretacje teoretyków i autorów opracowań naukowych. Różnorodność postrzegania tego pojęcia wynika najczęściej ze specyfiki nieustannie ewoluującego otoczenia, w którym na co dzień żyjemy.

Bezpieczeństwo jest określeniem występującym w wielu dyscyplinach naukowych (np.: politologii, nauce o stosunkach międzynarodowych, nauce o prawie, ekonomii i finansach, psychologii, socjologii, nauki o polityce i administracji, informatyce, nauki o bezpieczeństwie). Obecnie obserwujemy wzmożone zainteresowanie interpretacyjne tego pojęcia w obszarze teorii, a także w zakresie praktycznego zastosowania. Rozwój dyscypliny nauki o bezpieczeństwie prowadził nieuchronnie do uszczegółowienia tego pojęcia, które w języku łacińskim jest tłumaczone jako *securitas*, czyli: *sine* (bez) i *cura* (obawa, strach, zmartwienie), co można przedstawić jako stan bez obaw, zmartwień, trosk, zmartwień.

Słowo *bezpieczeństwo* jest obecne w różnego rodzaju opracowaniach, przedstawiających funkcjonowanie człowieka. W takim kontekście postrzegał je ówczesny doradca prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki d/s bezpieczeństwa narodowego Henry Kissinger, określając bezpieczeństwo jako *fundament wszystkiego co czynimy*¹.

Bezpieczeństwo to także obiekt starań, troski i dążeń, pragnień i zabiegów². W takim ujęciu, jego brak jest traktowany negatywnie, jako zagrożenie dla istnienia życia i jego perspektyw³.

Warto zapamiętać

Stąd słuszny wydaje się pogląd Witolda Pokruszyńskiego, że **bezpieczeństwo jest najwyższą wartością ludzkości w XXI wieku, ponieważ zapewnia stabilizację, rozwój, porządek społeczny i szczęście**¹.

¹ Henry Kissinger, były doradca prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki d/s bezpieczeństwa narodowego, odniósł się do bezpieczeństwa, przemawiając w Londyńskim Międzynarodowym Instytucie Studiów Strategicznych.

² D. J. Mierzejewski, *Bezpieczeństwo europejskie w warunkach przemian globalizacyjnych*, Adam Marszałek, Toruń 2011, s. 32.

³ J. Świniarski, *Filozoficzne podstawy edukacji dla bezpieczeństwa*. Warszawa 1999, s. 12, za: D. J. Mierzejewski, *Bezpieczeństwo europejskie ...*, s. 32.

Bezpieczeństwo w ogólnym znaczeniu można przedstawić jako stan bez zagrożenia. W ujęciu słownikowym występuje w postaci stanu spokoju, pewności, i niezagrożenia⁴. Ponieważ stan bezpieczeństwa jest niemierzalny, dlatego operuje się jego postrzeganie w kategoriach obiektywnych i subiektywnych zagrożeń⁵, które według D. Frei* mogą przybrać następujące postacie:

Warto zapamiętać

- **braku bezpieczeństwa**, gdy występuje rzeczywiście duże zagrożenie, a postrzeganie tego zagrożenia jest prawidłowe;
- **obsesji**, kiedy nieznaczące zagrożenie jest postrzegane jako duże;
- **falszywego bezpieczeństwa**, gdy zagrożenie jest poważne, a postrzegane jako niewielkie;
- **bezpieczeństwa**, kiedy zagrożenie zewnętrzne jest nieznaczące, a jego postrzeganie jest prawidłowe¹.

Szwajcarski politolog, D. Frei wyraził w tym względzie przekonanie, że stan bezpieczeństwa występuje jedynie wówczas, kiedy brak jest rzeczywistego zagrożenia (czynnik obiektywny) i poczucia zagrożenia (czynnik subiektywny)⁶.

W literaturze przedmiotu można dostrzec różnorodność interpretacji terminu *bezpieczeństwo*, stanowiącego płaszczyznę wielu polemik i debat naukowych. Jego powszechność sprzyja jego zróżnicowanemu pojmowaniu i wynika z odmienności środowisk i kategorii, w ramach których jest wyjaśniane. Może być rozważane np. w rozumieniu potocznym lub naukowym.

W potocznym rozumieniu, *bezpieczeństwo* dość długo było definiowane jako stan gwarantujący pewność istnienia i przetrwania. W jego nowszej interpretacji można zauważyć, że obok gwarancji nienaruszalnego przetrwania danego podmiotu, stanowi również swobodę jego rozwoju⁷. Pogląd R. Kuźniara, że *bezpieczeństwo jest pierwotną, egzystencjalną potrzebą jednostek, grup społecznych, państwa*⁸ – doskonale obrazuje istotę przedmiotowego pojęcia.

⁴ Mały słownik języka polskiego, PWN, s. 44.

⁵ Opracowanie zbiorowe, Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie, Bellona, s. 14.

* Daniel Frei (1940–1988), szwajcarski politolog, nauczyciel akademicki Uniwersytetu w Zurychu, teoretyk bezpieczeństwa międzynarodowego.

⁶ M. Faldowski, Współczesny wymiar bezpieczeństwa, Zeszyty Naukowe SGSP 2018, Nr 66 (TOM 2)/2 Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2018, s. 111.

⁷ P. Majer: W poszukiwaniu uniwersalnej definicji bezpieczeństwa wewnętrznego, [w:] Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego 2009, nr 1, s. 11.

⁸ R. Kuźniar, Z. Lachowski, Bezpieczeństwo międzynarodowe czasu przemian, Warszawa 2003, s. 24.

Według amerykańskiego psychologa A. Masłowa *bezpieczeństwo* jest także postrzegane jako jedna z naczelných potrzeb człowieka, plasująca się na drugim miejscu obok potrzeb fizjologicznych, miłości i przynależności, szacunku i uznania oraz samorealizacji.

Oprócz dotychczasowego postrzegania *bezpieczeństwa*, można je wyrazić także jako proces, w którym jego stan i jego organizacja podlega dynamicznym zmianom, wynikającym ze zmienności otoczenia (zagrożeń, aktywności społeczeństwa, władz, organizacji międzynarodowych i innych czynników)⁹.

Definicje słownikowe określają *bezpieczeństwo* także jako stan państwa lub grupy państw, zdolnych do przeciwstawienia się zagrożeniom wywołanym przez człowieka lub naturę, tj. w sytuacji kryzysu lub wojny. Zresztą, pierwotne rozumienie *bezpieczeństwa* było utożsamiane głównie z siłą wojskową, zgodnie z przyjętym schematem myślenia: zagrożenie to agresja (wojna), natomiast *bezpieczeństwo* – to obrona militarna¹⁰.

Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa zakłada jego szerokie traktowanie, daleko wykraczające poza strefę militarną. Obejmuje wszystkie dziedziny życia, gdzie może wystąpić zagrożenie, zarówno w wymiarze jednostkowym, grupowym, narodowym czy też międzynarodowym¹¹.

Według Ryszarda Zięby *bezpieczeństwo* może być rozpatrywane wg niżej wymienionych kryteriów:

- podmiotowego (narodowe i międzynarodowe);
- przedmiotowego (np. polityczne, militarne, społeczne, ekonomiczne, kulturowe, ekologiczne, informacyjne),
- przestrzennego (lokalne, subregionalne, regionalne, ponadregionalne, globalne);
- czasu (ze względu na stan oraz proces);
- sposobu organizowania (indywidualne, neutralne, sojusze (system blokowy), system bezpieczeństwa kooperacyjnego, system bezpieczeństwa zbiorowego)¹².

---

⁹ E. Nowak, M. Nowak, *Zarys teorii bezpieczeństwa narodowego*. Wydanie II, Difin, Warszawa 2015, s. 14.

¹⁰ Tamże, s. 16.

¹¹ D. J. Mierzejewski, *Bezpieczeństwo europejskie w warunkach przemian globalizacyjnych*, Adam Marszałek, Toruń 2011, s. 34.

¹² *Opracowanie zbiorowe, Vademecum bezpieczeństwa*, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 70.

Szczegółowa interpretacja terminów z zakresu bezpieczeństwa została przedstawiona w Vademecum bezpieczeństwa, zamieszonego na stronie:

https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/16331/Vademecum_bezpieczenstwa.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Zgodnie z przyjętym kryterium podmiotowym *bezpieczeństwo* można przedstawić jako bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe.

Według definicji słownikowej¹³ **bezpieczeństwo narodowe, którego podmiotem jest naród:**

Warto zapamiętać

jest procesem lub stanem zapewniającym funkcjonowanie państwa w podstawowych dziedzinach, umożliwiające przetrwanie, rozwój i swobodę realizacji interesów narodowych w konkretnym środowisku, poprzez podejmowanie wyzwań, wykorzystywanie szans, redukcję ryzyka oraz przeciwdziałanie wszelkiego rodzaju zagrożeniom dla jego interesów.

Witold Pokruszyński uważa, że jest bardzo często utożsamiane z **bezpieczeństwem państwa**, ponieważ wywodzi się z egzystencjalnych potrzeb ludzkiej społeczności zorganizowanych w państwo. Jego zdaniem, *bezpieczeństwo narodowe* – to stan i proces trwania, przetrwania i rozwoju w każdych warunkach funkcjonowania państwa¹⁴. Natomiast w rozumieniu Stanisława Dworeckiego *bezpieczeństwo narodowe*, to *taki rzeczywisty stan stabilności wewnętrznej i suwerenności państwa, który odzwierciedla brak lub występowanie jakichkolwiek zagrożeń (w sensie zaspokajania podstawowych potrzeb egzystencjalnych i behawioralnych społeczeństwa oraz traktowania państwa jako suwerennego podmiotu w stosunkach międzynarodowych)*¹⁵. W ujęciu całościowym Lech Giermakowski uważa, że *bezpieczeństwo narodowe* dotyczy zarówno bezpieczeństwa zewnętrznego państwa (suwerenność, niepodległość i nienaruszalność terytorialna), bezpieczeństwa wewnętrznego (bezpieczeństwo publiczne, ład konstytucyjno-prawny, ochrona ludności i majątku narodowego przed zagrożeniami i skutkami klęsk żywiołowych) i

¹³ Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, AON Warszawa 2002, op. cit., s.16.

¹⁴ W. Pokruszyński, *Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka*, Podręcznik akademicki, Józefów 2012, s. 66.

¹⁵ S. Dworecki, *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa*. Warszawa 1994, op. cit., s. 16.

bezpieczeństwa materialnego obywateli (godziwy poziom życia i pracy)¹⁶. *Bezpieczeństwo narodowe*, jako cel narodowy, przenika wszystkie inne cele. Oznacza to, że nie można osiągnąć żadnego z pozostałych, nie czując się bezpiecznym i wolnym od zagrożeń¹⁷.

Warto zapamiętać

W podobnym tonie przedstawił *bezpieczeństwo* Klaus Naumann w znamienych słowach: ***Bezpieczeństwo nie jest wszystkim, lecz bez bezpieczeństwa wszystko jest niczym.***

Z kolei ***bezpieczeństwo międzynarodowe*** wyraża szerszą treść niż bezpieczeństwo narodowe, gdyż określa zarówno zewnętrzne aspekty bezpieczeństwa państw, jak i przetrwania i funkcjonowania systemu międzynarodowego, którego celem istnienia jest zapewnienie bezpieczeństwa i pokoju zarówno w skali regionalnej i globalnej¹⁸. Jest postrzegane jako proces lub stan środowiska międzynarodowego (regionalnego, kontynentalnego, globalnego) gwarantujący jego stabilność oraz szansę rozwoju, uzyskaną w rezultacie podejmowanych działań¹⁹. Zgodnie z definicją słownikową **jest wyrażane poprzez brak obiektywnie występujących zagrożeń i subiektywnych obaw oraz dążenie i działanie społeczności międzynarodowej zmierzające do ochrony określonych wartości za pomocą norm, instytucji i instrumentów wykorzystywanych w celu pokojowego regulowania sporów oraz tworzenia podstaw stabilności, współpracy i eliminowania zagrożeń**²⁰. *Bezpieczeństwo międzynarodowe* dotyczy wszystkich narodów mieszkających na świecie. Odnosi się ono do narodów i państw przez nich utworzonych. Stanowi pewien system międzynarodowy, w którym narody koegzystują, nie czując się zagrożone przez inne nacje i nie stwarzając zagrożeń wobec nich²¹.

Inny podział bezpieczeństwa pozwala wyodrębnić **bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne**. W korelacji z poprzednim podziałem należy zauważyć, że

¹⁶ D. J. Mierzejewski, *Bezpieczeństwo europejskie w warunkach przemian globalizacyjnych*, Adam Marszałek, Toruń 2011, s. 38.

¹⁷ D. J. Mierzejewski, op. cit., s. 39.

¹⁸ D. J. Mierzejewski, *Bezpieczeństwo europejskie w warunkach przemian globalizacyjnych*, Adam Marszałek, Toruń 2011, s. 43.

¹⁹ W. Pokruszyński, *Bezpieczeństwo. Teoria ...*, s. 66.

²⁰ Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, (red.) B. Balcerowicz, Biuro Prasy i Informacji Ministerstwa Obrony Narodowej, Warszawa 1996, s. 9.

²¹ A. Czupryński, *Bezpieczeństwo w ujęciu teoretycznym*, w: *Bezpieczeństwo -Teoria-Badania-Praktyka*, Wydawnictwo CNBOP-PIB, Józefów 2015, s. 21.

bezpieczeństwo narodowe to nie tylko bezpieczeństwo wewnętrzne, ale i bezpieczeństwo zewnętrzne podmiotu. Te dwa obszary tworzą jedną całość struktury funkcjonalnej bezpieczeństwa narodowego w realnej rzeczywistości²². Dlatego identyfikując *bezpieczeństwo wewnętrzne* należy mieć na względzie, że jest składową szerszego pojęcia, jakim jest bezpieczeństwo narodowe²³.

Dogłębnego wyjaśnienia tej problematyki dokonał prof. Witold Pokruszyński w podręczniku akademickim zatytułowanym: *Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka*, znajdującym się na stronie:

<https://docplayer.pl/38408674-Bezpieczenstwo-teoria-i-praktyka.html>

Zgodnie z przedstawioną klasyfikacją R. Zięby, bezpieczeństwo w ujęciu przedmiotowym wyodrębnia sfery odnoszące się do poszczególnych jego rodzajów np.: ekologiczne, energetyczne, ekonomiczne, kulturowe, militarne, polityczne, publiczne, informacyjne. Zaprezentowany podział stanowi swoisty katalog realizowanych przez państwo funkcji.

Bezpieczeństwo ekologiczne jest określane jako *trwały i ciągły proces zmierzający do osiągnięcia pożądanego stanu ekologicznego, zabezpieczający spokojną i zdrową egzystencję wszystkich elementów ekosystemu, przy użyciu różnych środków zgodnych z zasadami współżycia wewnętrznego państwa i społeczności międzynarodowych*²⁴. Jego stan determinują zagrożenia, które mogą zaowocować trwałym (nieodwracalnym w sposób naturalny) uszkodzeniem lub zniszczeniem dużego obszaru środowiska przyrodniczego, wpływając negatywnie (pośrednio lub bezpośrednio) na zdrowie bądź życie ludzi. Do tego typu zdarzeń można zaliczyć: katastrofy naturalne i przemysłowe, niekontrolowaną eksploatację zasobów naturalnych, zanieczyszczenie wody, powietrza i gleby na skalę masową, brak gospodarki odpadami komunalnymi, przemysłowymi, nuklearnymi, stosowanie niebezpiecznych technologii przemysłowych, naruszenie stosunków wodnych w środowisku, chaotyczną urbanizację; próby nuklearne i testy nowych typów broni²⁵.

Zagrożenia o charakterze naturalnym są klasyfikowane jako: klimatyczne (np.: powódzie, susze, huragany, oblodzenia, tornada), biologiczne (epidemie, choroby

---

²² W. Pokruszyński, *Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka*, Podręcznik akademicki, Józefów 2012, s. 68.

²³ P. Majer, W poszukiwaniu uniwersalnej definicji bezpieczeństwa wewnętrznego, [w:] *Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego* 2009, nr 1, s. 11.

²⁴ A. Wasiuta, *Bezpieczeństwo ekologiczne*, *Vademecum bezpieczeństwa*, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, op. cit., s. 82.

²⁵ A. Wasiuta, *Bezpieczeństwo ekologiczne*, ..., s. 83-86.

zakaźne, skażenie biologiczne żywności i wody), tektoniczne (trzęsienia ziemi, lawiny, tsunami, erupcje wulkaniczne) oraz kosmiczne (promieniowania kosmiczne i słoneczne). Zagrożenia naturalne mogą powodować katastrofy naturalne. W ustawie o stanie klęski żywiołowej katastrofę naturalną zdefiniowano w następujący sposób: *zdarzenie związane z działaniem sił natury, w szczególności wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie, zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych, masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi albo też działanie innego żywiołu*²⁶. Cechą charakterystyczną dla zdarzeń wywołanych działaniem sił przyrody jest ich złożoność.

Bezpieczeństwo energetyczne to stan gospodarki umożliwiający pokrycie perspektywnego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię, w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska²⁷. Bezpieczeństwo energetyczne jest wyrażone nieprzerwaną dostępnością ich dostaw w przystępnej cenie, wykorzystywanych w zgodzie ze środowiskiem²⁸. Poziom bezpieczeństwa energetycznego jest uwarunkowany:

- wielkością i zróżnicowaniem krajowej bazy paliwowej;
- stopniem dywersyfikacji oraz wykorzystania krajowych i zagranicznych źródeł zaopatrzenia w surowce energetyczne;
- stanem technicznego systemu zaopatrzenia oraz form własności jego infrastruktury;
- możliwościami magazynowania paliw;
- rozwojem krajowych i międzynarodowych połączeń systemów energetycznych;
- wewnętrzną i międzynarodową polityką gospodarczą²⁹.

Bezpieczeństwo ekonomiczne jest jednym z najważniejszych elementów bezpieczeństwa narodowego, co odzwierciedla związek przyczynowy między siłą ekonomiczną kraju, jego potencjałem wojskowym, gospodarczym i bezpieczeństwem narodowym³⁰. Bezpieczeństwo w obszarze ekonomicznym to stan, w którym

---

²⁶ Ustawa z dn. 18 kwietnia 2002 r. *O stanie klęski żywiołowej*, Dz.U. 2002, nr 62 poz. 558, op. cit.

²⁷ M. Rzepka, *Perspektywy bezpieczeństwa energetycznego Polski w XXI wieku*, UZ, Zielona Góra 2012, s. 9.

²⁸ A. Gradziuk, *Co to jest bezpieczeństwo energetyczne państwa?* „Biuletyn PISM”, nr 103, Warszawa 2009.

²⁹ A. Wasiuta, *Bezpieczeństwo ekologiczne, Vademecum bezpieczeństwa*, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 98.

³⁰ Tamże, s. 88.

zapewnione są warunki gospodarcze konieczne do przetrwania oraz do zapewnienia dobrobytu i zrównoważonego rozwoju społeczeństwa żyjącego w granicach danego państwa jak również do przetrwania i sprawnego funkcjonowania instytucji państwa³¹. Można pokusić się o stwierdzenie, że bezpieczeństwo ekonomiczne jest takim poziomem rozwoju gospodarki danego podmiotu gospodarczego (jednostki, państwa, organizacji itd.), który zapewnia mu harmonijny rozwój i efektywne wykorzystywanie szans i zagrożeń wpływających z otaczającego środowiska. Jednocześnie jest to świadome działanie na rzecz rozwoju własnego systemu gospodarczego, który może być postrzegany jako wyznacznik rozwoju innych dziedzin oraz generowania i wykorzystywania szeregu instrumentów ekonomicznych, które pozwoliłyby na trwanie i rozwój państwa (narodu), a także wzrost dobrobytu jednostki³².

Bezpieczeństwo kulturowe jest określane jako zdolność państwa do ochrony tożsamości kulturowej, dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w warunkach otwarcia na świat, umożliwiających rozwój kultury w drodze internalizacji wartości niesprzecznych z własną tożsamością.³³ Bezpieczeństwo kulturowe w wymiarze narodowym oznacza warunki, w których bezpieczeństwo może utrzymywać i pielęgnować wartości decydujące o jego tożsamości, a jednocześnie swobodnie czerpać z doświadczeń i osiągnięć innych narodów³⁴.

Bezpieczeństwo kulturowe można wyrazić poprzez:

- ochronę istotnych wartości kultury symbolicznej (języka, religii, zwyczajów, tradycji, filozofii, ideologii itd.);
- ochronę materialnych dóbr kultury i dziedzictwa kulturowego (zabytki, pomniki, całe kompleksy miejskie o starej zabudowie, dzieła sztuki i rzemiosła artystycznego);
- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa kulturowego w wymiarze narodu (tożsamość narodowa), jednostkowym (wolność tworzenia) i grup etnicznych;

---

³¹ A. Kalata, Z. Nowakowski, I. Protasowicki, Determinanty bezpieczeństwa ekonomicznego Polski, [w:] Współczesne wyzwania polityki bezpieczeństwa - wybrane zagadnienia, M. Ilnicki, Z. Nowakowski (red. nauk.), Towarzystwo Naukowe Powszechne S.A, Warszawa 2014, <https://www.researchgate.net/publication/263571152> (pobrano:16.09.2018).

³² M. Mazurkiewicz, Bezpieczeństwo ekonomiczne Wybrane aspekty. Podręcznik akademicki, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2021, s. 12.

³³ P. Mazur, Bezpieczeństwo kulturowe, Vademecum bezpieczeństwa, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 115.

³⁴ G. Michałowska, Bezpieczeństwo kulturowe w warunkach globalizacji procesów społecznych, [w:] bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX w., 1997, s.132.

- otwartość kultury, polegającą na zachowaniu stanu równowagi między jej wewnętrznym rozwojem a ochroną przed niepożądanymi wpływami zewnętrznymi;
- prowadzenie zagranicznej polityki kulturowej, mającej na celu popularyzację własnej kultury oraz oddziaływanie na inne kultury i państwa³⁵.

Bezpieczeństwo militarne jest postrzegane jako stan, uzyskany w rezultacie utrzymywania odpowiednio zorganizowanych i wyposażonych sił zbrojnych oraz zawartych sojuszy wojskowych. Ponieważ bezpieczeństwo militarne należy postrzegać przez pryzmat zagrożeń wojskowych³⁶, dlatego może być wyrażone możliwością wykorzystania będących w dyspozycji sił.

W zakresie bezpieczeństwa militarneego można wyróżnić między innymi³⁷:

- zagrożenia militarne,
- aspekt naukowy bezpieczeństwa militarneego,
- potencjał militarny i koncepcje strategiczne jego wykorzystania,
- sojusze militarne,
- operacje militarne, operacje reagowania kryzysowego i wsparcia pokoju,
- prognostyczne kierunki zmian w bezpieczeństwie militarnym.

Bezpieczeństwo polityczne jest pojmowane jako zestaw środków służących identyfikacji, zapobieganiu i eliminowaniu czynników, które mogą zaszkodzić interesom politycznym kraju, narodu, społeczeństwa, obywateli. To również zdolność i możliwość narodu oraz jego instytucji państwowych do samodzielnego rozstrzygnięcia dylematów ustroju państwowego, niezależnego prowadzenia polityki zewnętrznej i wewnętrznej w interesie jednostki i społeczeństwa. Zasadniczym celem zapewnienia bezpieczeństwa politycznego jest z jednej strony – tworzenie i funkcjonowanie mechanizmu formułowania i wdrażania polityki państwowej, która spełnia interesy narodowe, z drugiej – zapobieganie przekształceniu się tej polityki pod wpływem wewnętrznych i zewnętrznych czynników destrukcyjnych w niebezpieczny stan, zagrażający rozwojowi demokratycznemu i istnieniu społeczeństwa³⁸.

³⁵ P. Mazur, *Bezpieczeństwo kulturowe ...*, op. cit., s. 115-116.

³⁶ D. Kompała, *Pojmowanie bezpieczeństwa militarneego*, *Obronność – Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Sztuki Wojennej 3/15*, Warszawa 2015, s. 35.

³⁷ M. Huzarski, *Zarządzanie bezpieczeństwem militarnym w ujęciu narodowym i sojuszniczym*, AON, Warszawa, 2008, s. 51.

³⁸ O. Wasiuta, *Vademecum bezpieczeństwa*, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 132-133.

Bezpieczeństwo publiczne jest określane przez Z. Ścibiorka, jako **ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie i mienie obywateli oraz majątek narodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla jego ładu społecznego. To również stan, w którym obywatele mogą swobodnie, zgodnie z obowiązującymi normami, korzystać z praw i swobód obywatelskich**³⁹.

W ramach funkcjonującego podsystemu bezpieczeństwa publicznego organy i instytucje realizują zadania, które zapewniają:

- rozwój socjalnej struktury i stosunków w społeczeństwie, systemów zapewnienia życia i socjalizacji ludzi;
- bezpieczeństwo obywateli, spokój społeczny, praworządność;
- stan społeczeństwa gwarantującego trwanie⁴⁰.

Bezpieczeństwo informacyjne J. Janczak i A. Nowak definiują jako kompleks przedsięwzięć zapewniający bezpieczeństwo środowiska informacyjnego oraz działań związanych z jego formowaniem, wykorzystywaniem i rozwojem w interesie obywateli, organizacji i państwa⁴¹.

Inną interpretację tego pojęcia przedstawili Eugeniusz Nowak i Maciej Nowak, według których bezpieczeństwo informacyjne⁴² to stan warunków zewnętrznych i wewnętrznych dopuszczających, aby państwo swobodnie rozwijało swoje społeczeństwo informacyjne poprzez:

- niezagrożone strategiczne zasoby państwa;
- decyzje organów władzy podjęte na podstawie wiarygodnych, istotnych informacji;
- niezakłócony przepływ informacji pomiędzy organami państwa;
- niezakłócone funkcjonowanie sieci teleinformatycznych tworzących krytyczną infrastrukturę teleinformatyczną państwa;

---

³⁹ Z. Ścibiorek, i in., *Bezpieczeństwo wewnętrzne*. Podręcznik akademicki, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2017, za: D. Kaźmierczak, *Bezpieczeństwo publiczne*, *Vademecum bezpieczeństwa*, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 137.

⁴⁰ D. Kaźmierczak, *Bezpieczeństwo publiczne*, *Vademecum bezpieczeństwa*, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 138.

⁴¹ H. Batorowska, *Bezpieczeństwo informacyjne*, *Vademecum bezpieczeństwa*, Uniwersytet pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków 2018, s. 110.

⁴² E. Nowak, M. Nowak, *Zarys teorii bezpieczeństwa narodowego*, Difin SA, Warszawa 2011, s. 103, za: L. Więcaszek-Kuczyńska, *Zagrożenia bezpieczeństwa informacyjnego*, *Obronność*. Zeszyty Naukowe 2(10)/2014, Warszawa 2014, s. 23.

- zagwarantowaną przez państwo ochronę informacji niejawnych i danych osobowych obywateli;
- zasadę, że prawo do prywatności obywateli jest nienaruszane przez instytucje publiczne,
- swobodny dostęp obywateli do informacji publicznej.

Paweł Tyrała uznaje bezpieczeństwo informacyjne za „działania zmierzające do zabezpieczenia zasobów informacyjnych w pamięciach komputerów oraz w sieciach teleinformatycznych”⁴³.

Podsumowanie

Na podstawie przedstawionej interpretacji można stwierdzić, że *bezpieczeństwo* nie ma jednej spójnej, a zarazem uniwersalnej definicji. Niektórzy teoretycy posługują się jej uogólnioną i uroszczoną postacią, określającą *bezpieczeństwo* jako: stan bez obaw, zmartwień czy zagrożeń. Należy jednak pamiętać, że *bezpieczeństwo* należy postrzegać przez pryzmat kryteriów, dzięki którym możliwa jest jego indywidualna szczegółowa identyfikacja. Z tego tytułu istotne jest nie tylko to, jak rozumiemy bezpieczeństwo, ale również jak je odczuwamy. Taki stan, postrzegany jako *poczucie bezpieczeństwa*, jest często utożsamiany z innymi pojęciami, takimi, jak: uczucie, przeżycie, odczuwanie. Na jego poziom wpływa wiele czynników, np.: o charakterze społecznym, psychologicznym, ekonomicznym, zdrowotnym, a czasami wynikających z kontekstu sytuacyjnego.

Wskazówka

Uzupełnieniem przedstawionego do studiowania materiału jest załączona prezentacja o tym samym tytule.

⁴³ P. Tyrała, Zarządzanie kryzysowe. Ryzyko – bezpieczeństwo – obronność, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2001, s. 64, za: A. Gałęcki, Bezpieczeństwo informacji w dobie cyberprzestrzennych zagrożeń, WSB, Poznań, op. cit., s. 65.